

TELEMARKS FORSKING

NOTODDEN

Åse Streitlien

**EN VURDERING AV INNHOLD OG
STRUKTUR I SKOLENE I EVJE OG
HORNNES KOMMUNE**

Rapport 05/2009

Telemarksforskning-Notodden

<i>Prosjektnavn:</i>	EN VURDERING AV INNHOLD OG STRUKTUR I SKOLENE I EVJE OG HORNNES KOMMUNE
<i>Rapportnummer:</i>	05/2009
<i>ISBN:</i>	978-82-7463-147-2
<i>Oppdragsgiver:</i>	Evje og Hornnes kommune
<i>Kontaktperson:</i>	Line Håberg Løvdal
<i>Dato:</i>	14.12.09
<i>Prosjektleder:</i>	Seniorforsker Åse Streitlien
<i>Prosjektansvarlig:</i>	Direktør Heike Speitz
<p>TELEMARKSFORSKING-NOTODDEN Senter for pedagogisk forskning og utviklingsarbeid Lærerskoleveien 35, 3679 Notodden</p> <p>Telefon: 35 02 66 99 Faks: 35 02 66 98 E-post: tfn@hit.no Web: www.tfn.no</p> <p>Tiltaksnr.: 966 009 012</p>	

INNHOOLD

SAMMENDRAG	4
1 INNLEDNING	8
2 TILNÆRMING TIL VURDERINGEN	9
2.1 HVA GIR GOD OPPLÆRING?	9
2.2 KVALITET I OPPLÆRINGEN	10
3 METODE OG UTVALG	12
3.1 INNSAMLING AV DATA	12
3.2 UTVALG	12
4 RESULTATER	14
4.1 DOKUMENTSTUDIE	14
4.2 INTERVJUUNDERSØKELSEN	17
4.2.1 Intervju med elever	17
4.2.2 Intervju med lærere	23
4.2.3 Intervju med rektorer	26
4.3 SPØRREUNDERSØKELSE TIL ELEVER	28
4.3.1 Elevmedvirkning	28
4.3.2 Læringsmål og vurdering	32
4.3.3 Egenvurdering	33
5 AVSLUTTENDE KOMMENTAR	36
5.1 OM KVALITET	37
5.2 ANBEFALINGER	38
VEDLEGG	41
<i>Intervjuguide</i>	41
<i>Spørreundersøkelse til elever (her nynorsk versjon)</i>	47
REFERANSER	48

SAMMENDRAG

Telemarksforsking-Notodden (TFN) fikk i juni 2009 i oppdrag fra Evje og Hornnes kommune å vurdere innhold og struktur i grunnskolene i kommunen. Dette skulle foregå gjennom en kvalitativ analyse. Telemarksforsking-Notodden forstod oppdraget som at det skal legges til grunn parametre som måler den faglige kvaliteten og elevenes læringsutbytte, samt sosiale aspekter ved skolenes virksomhet.

TFN foreslo følgende vurderingsparametre i undersøkelsen:

- Visjoner for skolen (utviklingsmål, ideologi, satsingsområder)
- Organisering av virksomheten og opplæringen
- Samarbeid og læringsmiljø
- Tilpasset opplæring (differensiering i undervisningen, elevprofiler, nivådeling av oppgaver m.m.)
- Kvalitetsvurdering
 - skolebasert vurdering (rutiner, vurderingsformer, resultater som grunnlag for utvikling)
 - elevvurdering (underveisvurdering, f. eks bruk av elevsamtaler/utviklingssamtaler; læringsutbytte, f. eks. bruk av kartleggingsprøver og liknende, vurdering av resultater)
- Elevmedvirkning (elevene får delta i å utvikle læringsmål, arbeidsmåter og tilnærming til lærestoffet; elevdemokrati)
- Implementeringen av LK06 (kompetansemål – arbeid med tolkning og konkretisering; kjennetegn på måloppnåelse m.m.).

Vurderingen av innhold og struktur i grunnskolene i Evje og Hornnes bygger i hovedsak på kvalitative metoder som dokumentstudier og intervju, kombinert med en kvantitativ undersøkelse. Datainnhenting har foregått gjennom

- Dokumentstudier
- Intervju med elever på barnetrinn og ungdomstrinn
- Intervju med lærerteam.
- Intervju med rektorer
- Spørreundersøkelse til elever på 6., 7. og 10. trinn.

Både de kvalitative og de kvantitative vurderingsresultatene peker i retning av at grunnskolene i Evje og Hornnes er på god vei når det gjelder å svare på føringene i *Opplæringsloven* og målene i *Kunnskapsløftet*. Når det gjelder kvalitet i

opplæringen, kan den deles inn i tre typer kvalitet (NOU 2002, NOU 2003): Vi benytter disse for å peke på de viktigste resultatene fra vurderingen.

Resultatkvalitet

Skolene har mål og visjoner som samsvarer godt med nasjonale føringer og mål i *Kunnskapsløftet*. Rektorer og lærere er opptatt av å forbedre læringsresultater for elevene gjennom ulike tiltak i opplæringen og gjennom drøftinger når det gjelder tilpasset opplæring. Her var det en erkjennelse av at det ikke er en bestemt vei å gå, da ulike elevgrupper setter ulike krav til pedagogiske opplegg og veiledning og støtte. Det var sterk enighet om at fokus på læring og elevvurdering var noe av det viktigste på alle trinn i grunnskolen i tida som kommer.

Prosesskvalitet

Gjennom denne vurderingen kan ikke TFN si så mye om opplæringens innhold og metodiske tilnærming, da vi ikke har hatt anledning til å for eksempel observere undervisningen i klasserommet. Det vi kan si, er at lærerne mente at de i høy grad får anvende sin kompetanse i den stillingen de har. For noen betyr imidlertid teamorganisering mindre fleksibilitet når det gjelder hvilke fag de underviser i. Det gjelder da særlig på barnetrinnet. Ellers roste lærerne kollegaer og kollegasamarbeid og virket sterkt motiverte for å gjøre en god jobb.

Gjennom elevintervju og spørreundersøkelse gir også elevene uttrykk for høy grad av trivsel og at det er gode relasjoner mellom elevene. Elevene ønsker å medvirke og ha innflytelse, både gjennom foremelle organer og i planlegging og vurdering av undervisningen. Vi har ikke foreldrene med i utvalget av informanter, men ut fra andre data virker det som om de tre grunnskolene gjør et godt arbeid for å styrke samarbeid heim-skole og ser betydningen av å nå alle foreldre. Det legges vekt på at alle foreldre skal kjenne seg inkludert i miljøet. Her benytter skolene ulike fora og sosiale og kulturelle tilstelninger for å skape tilhørighet til skolen.

Strukturkvalitet

Som nevnt har vi hatt et rikt dokumentmateriale som danner grunnlaget for skolene, tilgjengelig i vurderingen. Det gjelder både skoleeiernivået og skolenivået. Når det gjelder andre aspekter ved strukturkvalitet som fysiske

forhold, bygninger og ressurser har skolene ulike utfordringer. Det er for eksempel ulike fysiske og rommessige forutsetninger for Hornnes barneskole og Evje barneskole.

Når det gjelder kompetanse i IKT og kommunikasjonsplattformen Fronter har ungdomsskolen et fortrinn da de har arbeidet med dette en stund, mens det for flere lærere på barneskolen er en helt ny måte å arbeide på. Ett viktig tiltak er at de får anledning til å gå på kurs, ett annet at det er IKT-støtte når verktøyet skal tas i bruk og benyttes i pedagogiske sammenhenger.

Det er noen områder som peker seg ut i vurderingen med tanke på utviklingspotensial. Vi har valgt å inndele **anbefalingene** i tre nivåer: Skolenivå, lærernivå og elevnivå. På skolenivå tenker vi på hvordan struktur og organisering ved skolene kan utvikles og forbedres, på lærernivå hvordan lærernes kompetanse kan utvikles i tråd med krav i *Kunnskapsløftet* og *Opplæringsloven*, og på elevnivå hvordan det bør arbeides for å sikre elevenes rett til medvirkning. Vi vil understreke at de tre grupperingene i praksis griper inn i hverandre, og at tiltak som settes i verk innenfor et nivå, vil ha effekt på de andre nivåene.

Skolenivå: Struktur og organisering

- Det gjennomføres en ståstedsanalyse angående teamorganiseringen, rutiner for informasjonsflyt, beslutningstaking, oppfølging av tiltak og visjoner og mål slik planutkast for System for skolebasert vurdering legger opp til. Ståstedsanalysen legges til grunn for lærerteamenes mandat og mål.

Lærernivå: Utvikling av lærerkompetanse

- Skoleeier følger opp vurdering og vurderingspraksis ved skolene. Det er skoleeier som har ansvaret for at elevenes rettigheter med hensyn til vurdering, blir oppfylt. Det tilbys etterutdanning/kurs i elevvurdering (eventuelt kombinert med kurs i IKT, for eksempel mappevurdering). Det legges til rette for observasjon av kollegaers veilednings-/vurderingssamtale med en elev. Dette etterfølges av samtale og diskusjoner på teamene og i hele kollegiet.
- Samarbeid og diskusjoner på tvers av nivåer fortsetter når det gjelder elevprestasjoner, hva som forventes av elever på ulike trinn i fagene og hvilke systematiske tiltak som skal iverksettes. Hver skole lager en oppfølgingsplan for å forbedre læringsresultater på nasjonale prøver.

- Skolene setter fokus på tilpasset opplæring for alle elevgrupper. Felles drøfting i kollegiet angående differensiering av arbeidsoppgaver til elevene og kvaliteten på nivådelte oppgaver i lærebøkene. Utveksling av gode eksempler og ideer på egen arbeidsplass. Det gjennomføres kollegaveiledning og observasjon av kollegaers undervisning for å styrke tilpasset opplæring.
- Arbeidet med de fem grunnleggende ferdighetene¹ fortsetter (til nå har særlig IKT og lesing og lesing i alle fag hatt fokus). For eksempel kan neste ferdighet være ”å kunne uttrykke seg muntlig”. For å styrke ferdigheten legges det opp til arbeidsmåter som gir muligheter til å utvikle denne grunnleggende ferdigheten. Dette nedfelles i arbeidsplan/ukeplan. Det tas opp på Elevsamtalen med elever og foreldre hva som legges i de grunnleggende ferdighetene i de forskjellige fagene.

Elevnivå: Elevenes rett til medvirkning:

- Det planlegges tiltak for å styrke elevenes medvirkning fra de yngste årstrinnene og videre oppover i skoleløpet. Elevene får opplæring i hvordan de kan sette egne læringsmål, velge arbeidsmåter og læringsstrategier. Lærerteamene utvikler handlingsplaner med mål, tiltak og framdriftsplan for å styrke elevmedvirkning tilpasset ulike årstrinn. Hvert halvår gjennomføres en elevundersøkelse for å vise resultatet av tiltakene. Elevmedvirkning er også tema på Elevsamtaler.
- Elevene får innsikt i vurderingskriterier og hva som er grunnlaget for en vurdering, for eksempel en karakter. De får komme med sitt syn på ulike vurderingsformer og hvordan tilbakemeldinger på skolearbeidet skal gis.
- Alle elever har arbeidsplaner med flere valgmuligheter. Det kan innføres lærerstyrt tid, elevstyrt tid og ”valgtid”. Elevene får delta i utarbeiding av arbeidsplaner i ulike fag og i planlegging av eget arbeid. Som i punktet ovenfor settes det mål og tiltak for arbeidet tilpasset årstrinnene. Som et ledd i opplæringen av elevene i planlegging kan det for eksempel gjennomføres fagdager (ett fag en hel dag) hvor elevene medvirker i planleggingen og vurderingen.

-
- ¹ Å kunne uttrykke seg muntlig
 - Å kunne lese
 - Å kunne uttrykke seg skriftlig
 - Å kunne regne
 - Å kunne bruke digitale verktøy

1 INNLEDNING

Telemarksforsking-Notodden (TFN) fikk i juni 2009 i oppdrag fra Evje og Hornnes kommune å vurdere innhold og struktur i grunnskolene i kommunen. Dette skulle foregå gjennom en kvalitativ analyse. Telemarksforsking-Notodden forstod oppdraget som at det skal legges til grunn parametre som måler den faglige kvaliteten og elevenes læringsutbytte, samt sosiale aspekter ved skolenes virksomhet.

TFN foreslo følgende vurderingsparametre i undersøkelsen:

- Visjoner for skolen (utviklingsmål, ideologi, satsingsområder)
- Organisering av virksomheten og opplæringen
- Samarbeid og læringsmiljø
- Tilpasset opplæring (differensiering i undervisningen, elevprofiler, nivådeling av oppgaver m.m.)
- Kvalitetsvurdering
 - skolebasert vurdering (rutiner, vurderingsformer, resultater som grunnlag for utvikling)
 - elevvurdering (undervisningsvurdering, f. eks bruk av elevsamtaler/utviklingssamtaler; læringsutbytte, f. eks. bruk av kartleggingsprøver og liknende, vurdering av resultater)
- Elevmedvirkning (elevene får delta i å utvikle læringsmål, arbeidsmåter og tilnærming til lærestoffet; elevdemokrati)
- Implementeringen av LK06 (kompetansemål – arbeid med tolkning og konkretisering; kjennetegn på måloppnåelse m.m.)

Denne rapporten, datert 22. januar 2010 viser resultatene fra denne vurderingen.

2 TILNÆRMING TIL VURDERINGEN

2.1 Hva gir god opplæring?

Fra sentralt hold har det kommet flere Stortingsmeldinger i senere tid hvor skoleledelse og skoleeiers ansvar for grunnopplæringen har fått stor plass (Kultur for læring. St. meld. Nr. 30, 2003-2004; Kvalitet i skolen, St.meld. nr. 31, 2007-2008). I St. meld 31 vises det til at skoleledelse kan ha stor betydning for kvaliteten i opplæringen, særlig gjennom at skoleledelse påvirker faktorer som skolenes visjoner og mål, lokale læreplaner og undervisningspraksis. Kvalitet i grunnopplæringen defineres her som *”i hvilken grad de ulike målene for grunnopplæringen i samfunnsmandatet faktisk virkeliggjøres”* (St.meld. nr. 31: 7). Videre kan vi lese at det har vært et sentralt premiss for det lokale handlingsrommet *”at skoleeiere etablerer forsvarlige vurderings- og oppfølgingsystemer og er aktive kvalitetsutviklere”* (s. 49). Det heter også at kommunene bør ha skolefaglig kompetanse i kommuneadministrasjonen over skolenivået.

Mange har spurt seg hva som gir en god skole og et godt læringsutbytte for elevene. Spørsmålet har aktualisert seg gjennom de store internasjonale undersøkelsene som TIMSS² og PISA³, og gjennom nasjonale prøver i sentrale skolefag. Resultater viser at norsk skole har et utviklingspotensial når det gjelder elevenes kunnskapsnivå på viktige områder, og at variasjon i prestasjonene blant elever er stor, også innenfor en og samme skole. Gjennomføringen av nasjonale prøver har medvirket til større interesse for hvordan man kan øke elevenes læringsutbytte.

Hvis vi tar et tilbakeblikk på tidligere forskning og hva som ser ut til å bety mest for at elevene skal få det opplæringstilbudet de har krav på ifølge læreplaner og opplæringsloven, så er det fire faktorer som utpeker seg ifølge Salvanes og medarbeidere (2008):

² TIMSS, The Third International Mathematics and Science Study, er et internasjonalt prosjekt som handler om matematikk og naturfag i skolen. Det er en sammenliknende studie av realfagundervisningen i skolen fra barnetrinnet til den videregående skolen.

³ PISA står for Programme for International Student Assessment.

- ressurser
- lærerkompetanse
- familiebakgrunn og venner og samspillet mellom dem
- organisering av ressurser

På bakgrunn av disse faktorene som ser ut til å ha betydning for kvaliteten i opplæringstilbudet til barn og unge, råer skoleeiere over ulike virkemidler. Det kan være økte ressurser i form av lærer- og veiledningstimer, kartleggingsprøver/tester, skole- og læringsmateriell, fysiske læringsmiljøer, analyseverktøy til bruk i skolebasert vurdering m.m. Det kan også være ulike kompetanseutviklingsprogram og kurs som tilbys lærere og ledere i skolen.

2.2 Kvalitet i opplæringen

I senere år har fokus i utdanningsforskning rettet seg mot kvalitet og kvalitetsbegrepet. Forskriftene til opplæringsloven pålegger kommunene og skolene å sørge for at kvalitetsvurdering foregår. I § 2-2 heter det at *”kommunen og fylkeskommunen skal medvirke til å etablere administrative system for å innhente statistiske og andre opplysninger som trengs for å vurdere tilstanden og utviklingen i opplæringen”*. I § 2-1 legges det vekt på at skolen og lærebedriften jevnlig skal vurdere i hvilken grad organiseringen, tilretteleggingen og gjennomføringen av opplæringen medvirker til å nå de målene som er fastsatte i den generelle delen av læreplanen og de enkelte læreplanene for fag. Skoleeier har ansvar for å se til at vurderingen blir gjennomført etter forutsetningene. Opplæringslova inneholder videre pålegg om å delta i nasjonale prøver og undersøkelser om motivasjon, trivsel, mobbing og elevmedvirkning, slik det gjøres i *Elevundersøkelsen* (Utdanningsdirektoratet).

Når det gjelder kvalitet i opplæringen, kan den deles inn i tre typer kvalitet (NOU 2002, NOU 2003):

Resultatkvalitet er det en ønsker å oppnå med pedagogisk arbeid, det som eleven har lært og den kompetansen eleven har oppnådd. Resultatkvalitet er knyttet til de overordnede målene i læreplanen, målene i de enkelte planene for fag, kort sagt det helhetlige læringsutbyttet.

Prosesskvalitet omfatter opplæringens innhold, metodiske tilnærming, lærerens anvendelse av egen kompetanse og muligheter til utvikling av denne i arbeidet, samt læringsmiljøet og relasjoner og prosesser innenfor virksomheten. Prosesskvalitet fokuserer på hvordan personalet utfører sitt arbeid, og på kvaliteten på samspillet mellom barn og unge. Elevenes samspill seg i mellom og foreldreinvolvering i opplæringen er her sentrale faktorer.

Strukturkvalitet omfatter blant annet de dokumentene som definerer, styrer og danner grunnlaget for organiseringen av virksomheten., som lov, regelverk og planverk. Forutsetningene finnes på tre nivåer: det nasjonale nivået, skoleeignivået og skolenivået. Med strukturkvalitet tenker vi også på fysiske forhold som bygninger, ressurser, formell kompetanse, personaltetthet og elevgruppens størrelse og sammensetning.

Et annet sentralt begrep i vurderingen er **læringsmiljøet**. Dette begrepet beskrives slik av Kunnskapsdepartementet:

Alle elever i grunnskoler og videregående opplæring har rett til et godt fysisk og psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring. En elev må føle trygghet og trivsel for å kunne lære og tilegne seg ny kunnskap. Arbeidet for å skape et godt læringsmiljø krever en helhetlig og vedvarende innsats fra hele skolesamfunnet, og det er nødvendig med et bredt samarbeid.

(<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/tema/grunnopplaring/laringsmiljo-2.html?id=446157>)

Faktorer i læringsmiljøet er forhold som den enkelte lærer og skoleleder kan ha relativt stor innflytelse på. Elevenes opplevelse av disse faktorene har en sterk sammenheng med den atferd og de læringsresultater elevene oppnår i skolen. Lærernes vektlegging av relasjoner, klasseledelse, normer og verdier kan også betraktes som grunnleggende ferdigheter i læreryrket. På denne måten vil utvikling av læringsmiljøer også handle om å videreutvikle lærernes profesjonsferdigheter.

3 METODE OG UTVALG

3.1 Innsamling av data

Vurderingen av innhold og struktur i grunnskolene i Evje og Hornnes bygger i hovedsak på kvalitative metoder som dokumentstudier og intervju, kombinert med en kvantitativ undersøkelse. Datainnhenting har foregått gjennom

- Dokumentstudier
- Intervju med elever på barnetrinn og ungdomstrinn
- Intervju med lærerteam.
- Intervju med rektorer
- Spørreundersøkelse til elever på 6., 7. og 10. trinn.

Formålet med dokumentstudien var å få økt kunnskap om feltet og om skoleeiers og skolens prioriteringer og mål. Gjennom denne analysen fikk vi et grunnlag for å formulere spørsmål til ulike grupper informanter.

Den andre kvalitative metoden som er benyttet, er intervju. Intervjuene med elever og lærere har foregått som gruppeintervju. Vi mener at vi gjennom gruppeintervju har fått fram informasjon fra interaksjonen i gruppa som ellers ville være vanskelig å identifisere uten denne gruppedynamikken.

Intervju av rektorer ble foretatt individuelt. Alle intervju ble tatt opp på bånd og senere transkribert.

I tillegg til innhenting av data gjennom dokumentstudier og intervju, har vi gjennomført en spørreundersøkelse til elever på 6. 7. og 10. trinn ved hjelp av det nettbaserte verktøyet Questback. (Oversikt over intervjuguider og spørreundersøkelse foreligger i rapporten, som vedlegg).

3.2 Utvalg

I samarbeid med oppdragsgiver valgte vi ut aktuelle informantgrupper (lærerteam og årstrinn). Deretter var det rektor og kontaktlærere som foreslo utvalg av elever. Elevene skulle representere en viss variasjon, dvs. at de ikke skulle bestå av for eksempel bare ”skoleflinke” elever. Elevene ble intervjuet i grupper på fire – fem. En viktig premisse i utvalget var at elevene skulle ha lyst til å bli intervjuet, og at hjemmene hadde gitt sitt samtykke.

Intervjuene ble gjennomført ved skolebesøk i Evje og Hornnes i løpet av tre dager. Rektorene hadde laget en "timeplan" for intervjuene, noe som medførte at tiden kunne utnyttes effektivt. Det var to intervjuere fra Telemarksforsking-Notodden som gjennomførte intervjuene.

4 RESULTATER

4.1 Dokumentstudie

Telemarksforsking-Notodden har fått tilgang til en rekke dokumenter som angår skolene i Evje og Hornnes kommune. Blant disse er:

- Felles pedagogisk plan for arbeidet i skolen
- Arbeidsmål for den enkelte skole skissert i økonomiplanen 2009-2012
- Kompetanseutviklingsplan for etterutdanning i grunnskolen 2009-2012
- Skoleeiers forsvarlige system etter OPPLÆRINGSLOVEN§13-10
- Utkast til system for skolebasert vurdering (foreløpig plan)
- Handlingsplan for samarbeid barnehage og skole
- Felles handlingsplan mot mobbing
- Høringsutkast Plan for IKT i skolen 2010-2012
- Resultater fra Elevundersøkelse
- Andre prøveresultater.

I tillegg har vi fått tilgang til lokale arbeidsplaner, prosjektplaner m.m.

Hovedfokus i dokumentstudien har vært følgende spørsmål:

Er det signaler i kommunale planer og skolenes opplæringsplaner som tyder på at sentrale prinsipper i LK06 og opplæringsloven blir ivarettatt på ulike nivå?

Et sentralt dokument i vurderingen har vært *Utkast til system for skolebasert vurdering* (foreløpig plan). Det er en ny plan (høsten 2009) hvor alle tre rektorene har vært involvert i arbeidet sammen med skoleeier. Dette er ikke en plan vi nå kan se effekten av, men en plan som sier mye om visjoner og mål for de tre grunnskolene i Evje og Hornnes kommune i tida framover. For å fange opp kvalitetskriterier ved virksomheten, skal skolene og skoleeier benytte seg av ulike verktøy i vurderingsarbeidet. Hvis skolebasert vurdering skal ha noen betydning for kvaliteten, anses det som viktig at resultater bearbeides og legges fram, diskuteres internt i skolen i møter med elever og foreldre, og i møter eksternt mellom skoler og skoleeier. Ut fra det vurderingen viser, har da skolene muligheter til å se hvor det trengs tiltak for å forbedre og styrke opplæringen. Spørsmålet er om planen vil bli et nyttig verktøy for den enkelte skolen og lærerne i vurderingsarbeidet.

I tillegg sier skolenes virksomhetsplaner og andre lokale planer noe om hva den enkelte skolen legger vekt på i opplæringen. I de ulike dokumentene ser vi at det er lagt vekt på samarbeid og læringsmiljø, tilpasset opplæring, elevmedvirkning, de grunnleggende ferdighetene og læring og læringsresultater. Hvis vi tar samarbeid som eksempel, gjelder det både samarbeid med heimen, samarbeid i personalet og samarbeid mellom elevene.

I *System for skolebasert vurdering* er et av verktøyene som anbefales når det gjelder samarbeidet med heimen, en brukerundersøkelse til foreldre/foresatte som har barn i 1. – 10. trinn. Det sies at disse skal inviteres til å delta i foreldreundersøkelsen hvert tredje år på nett via Utdanningsdirektoratets hjemmesider. Brukerundersøkelser til foreldre med barn i SFO gjennomføres annet hvert år. Det er også beskrevet rutiner for å rette opp og forbedre forhold som ulike undersøkelser har avdekket.

I *Felles pedagogisk plan for arbeidet i skolene* står samarbeid med heimen som det første punktet. Her kan vi blant annet lese: ”Samarbeidet skal byggjast på gjensidig respekt, så føresette opplever at deira bidrag og synspunkt er viktige”. I *Økonomiplanen 2009-2012* legger alle tre skolene vekt på at det skal etableres nyttige og lovpålagt samarbeidsfora for elever og foreldre. Som en del av *Årsmeldinga* som alle skoler er pålagt å utarbeide, skal aktiviteter innen skole- og heimsamarbeid dokumenteres, for eksempel antall møter i ulike fora hvor foreldre er representert, og gjennom elevsamtaler.

Vi kan ut fra dette si at det på plannivå er tatt høyde for et tett samarbeid med foreldre, og at tilbakemeldinger om forhold som ikke er tilfredsstillende, skal tas på alvor og følges opp. utfordringen her blir som på mange andre områder, at planer blir etterfulgt, og at skolene er i stand til å opprette en åpen og god kommunikasjon med hjemmet. Et kritisk element er at noen foreldre er lettere å få kontakt med enn andre, mens andre foreldre er tilbakeholdne og sjelden tar kontakt på eget initiativ.

Organisering i lærerteam slik nå grunnskolene er organisert, setter store krav til personalet om å samarbeide, ikke bare når det gjelder fordeling av praktiske

oppgaver, men til å finne en felles pedagogisk plattform som de kan arbeide ut fra i elevenes opplæring. LK06 setter nye krav til elevvurdering, til å arbeide med kompetansemål og hjelpe elevene til å sette egne læringsmål. Alt dette vil kreve diskusjoner, studier av læreplanen og arbeid med å utvikle arbeidsformer og en praksis som ivaretar elevene på en best mulig helhetlig måte.

I Felles pedagogisk plan for arbeidet i skulane legger vi merke til at kollegasamarbeid er beskrevet. Her anbefales kollegaveiledning som en god metode for å utvikle et godt samarbeid. Veiledning av nytilsatte blir også nevnt som et viktig tiltak.

Samarbeid elevene imellom er også ivare tatt i ulike planer. Kommunen har en handlingsplan mot mobbing som er utarbeidet i regi av Kompetansesenteret i nedre Setesdal, og i samarbeid med Iveland og Bygland kommune. Denne inneholder både idébank med ulike tiltak og definisjoner av viktige begreper i arbeidet mot mobbing, som empati og sosial kompetanse.

Tilpasset opplæring er et grunnleggende prinsipp i grunnopplæringen. Det kan vi også se i de lokale planene for skolene i Evje og Hornnes. Tilpasset opplæring er en av mange utfordringer som lærere står overfor i elevgruppene. Det vil alltid være et utviklingspotensial når det gjelder tilpasset opplæring. Det gjenspeiles også i planene. Ved Evje ungdomsskole for eksempel er målet å forbedre tilpasset opplæring, blant annet gjennom differensierte ukeplaner og nivådeling. Ved Hornnes barneskole sier de at de skal arbeide for tilpasset opplæring ”gjennom arbeids- og vekeplanar med ulik vanskegrad og mengde”.

Ellers er sentrale momenter som elevmedvirkning, grunnleggende ferdigheter og fokus på læring omtalt og beskrevet i både lokale plandokumenter og dokumenter som gjelder alle skolene.

Oppsummering av dokumentstudien viser at elevtrivsel og trygghet har fått stor oppmerksomhet, men at læring og læringsresultater etter hvert har kommet mer i fokus. Kartlegging av læringsresultater gjennom blant annet nasjonale prøver i

sentrale skolefag har vist at skolene her har et utviklingspotensial og nye mål å arbeide mot..

4.2 Intervjuundersøkelsen

I dette kapitlet beskrives informantenes erfaringer med skolenes virksomhet og deres synspunkter på læringsmiljøet og det sosiale miljøet. I intervjuene tok vi for oss sentrale parametre slik oppdraget fra skoleeier la vekt på (jf. s. 5) og i tillegg spørsmål som vi vet av andre undersøkelser kan være kritiske faktorer i opplæringen. I presentasjonen i dette kapitlet vektlegges hvordan ledelse og lærere beskriver gjennomføringen av *Kunnskapsløftet*, endringer som hadde skjedd ved skolen og utfordringer de står overfor i skolehverdagen. Når det gjelder elevene, spurte vi om deres syn på egen læring, læringsmiljø, trivsel og elevmedvirkning. For de tre informantgruppene – elever, lærere og rektorer – vil spørsmålene naturlig nok ha noe ulik vinkling, men utgangspunktet for utviklingen av intervjuguide til alle gruppene var parametrene i oppdraget. Vi har valgt å presentere analysen av elevintervjuene først.

4.2.1 Intervju med elever

Når det gjelder analysen av elevintervjuene, har vi gruppert disse med bakgrunn i intervjuguiden (se vedlegg 1).

Sosiale forhold

Med sosiale forhold tenker vi her først og fremst på trivsel og trygghet i skolehverdagen. Flertallet av elevene uttalte seg positivt om sine respektive skoler. Det gjaldt særlig barnetrinnet. På spørsmål om hvordan det var å være elev på skolen, finner vi svar som ”*greit*” til ”*veldig greit*”.

Vi liker å være på skolen.

Det er en ganske bra skole. Elevene gjør mye gøy.

Elevene på ungdomstrinnet er også i hovedsak positive til skolen.

Veldig greit. Trives veldig godt. Bra miljø, enkelt å trives.

Enkelte innvender imidlertid at det er litt kjedelig på skolen.. For noen avhenger trivselen av hvilket fag de har.

Noen nevner at de kjenner til mobbing, men at mobbingen har foregått tidligere.

Det har blitt bedre, det var ille for to år siden. Det er litt andre klasser som går her nå. Jeg tror vi har blitt litt voksne også. Vanskeligere i 8. klasse.

Elevene på barnetrinnet mener at litt erting kan forekomme. Særlig hender det at de store ertes de små. Elevene vil allikevel ikke omtale dette som mobbing. Det virker som rutinene for hva man skal gjøre hvis en ser at noen blir plaget eller selv har problemer, er godt innarbeidet hos elevene. Alle hadde klare oppfatninger av hva de burde gjøre når slike situasjoner oppstod (de skulle de si fra enten til kontaktlærer eller læreren som hadde ”vakt”). Arbeidet med antimobbetiltak ser ut til å ha hatt gjennomslag hos elevene. Det kan være en forklaring på hvorfor rutiner for melding av mobbesituasjoner er så godt kjent.

En av gruppene fra ungdomstrinnet peker imidlertid på at det ikke alltid er like greit å kjenne seg inkludert i det sosiale miljøet:

Det er ikke lett å skille seg ut her.

Skolens regler blir som noe som ”alltid har vært der” av flere informanter. Det betyr at de selv ikke har vært med på å utarbeide disse. Andre har vært med på å utforme regler ved skolen. Bakgrunnen var at ”noen hadde dårlig oppførsel”, og det ble nødvendig å lage nye regler for hva som skulle være tillatt i skolens vestibyle. Andre igjen husker at de hadde en bamse i første klasse som fortalte dem reglene. En gruppe informanter fra barnetrinnet fortalte at de laget klasseregler hvert år.

Klare regler signaliserer hva elevene kan og ikke kan gjøre på skolen og i timene. Når reglene fungerer, forenkler det hverdagen både for elever og lærere. Det anses som viktig at utarbeidelse av skolens regler foregår i samarbeid med foreldre og elever og at alle regler i skolen blir forklart, eksemplifisert og begrunnet.

Elevene som selv har vært med på å lage regler, vil lettere få et eierforhold til reglene. Når alt ser ut til å fungere greit, kan det være lett å la reglene for sosial atferd ligge. For en del elever blir reglene da noe fjernt som de ikke har et forhold til. Skal reglene ha en funksjon, bør lærere oppfordres til å repetere dem jevnlig sammen med elevene. Det anses også som viktig å ha systemer for positiv oppmerksomhet når klasser følger reglene.

Læringsmiljø

Elevene ble spurt om hvordan de mente læringsmiljøet ved skolen var, og om de var motiverte for å lære. Sosiale forhold og læringsmiljø griper på mange områder inn i hverandre, men her dreide vi intervjuet mer inn mot selve læringsarbeidet – mot interesse og lyst til å lære. Jo yngre elevene var, jo større så lærelysten ut til å være.

Vi vil gjerne lære.

Vi er jo her for å lære.

Det er veldig gøy å lære her.

Vi lærer mye, men det er ikke alltid vi husker det.

En av gruppene fra ungdomstrinnet klaget over at noen få elever ødela for de andre i timene slik at de ikke fikk den roen de trengte. Elevene som skapte uro, fikk mye oppmerksomhet fra læreren.

Det er noen i klassen som ikke skjønner, tre til fem stykker. De får oppmerksomhet hele tiden.

Noen elever mente at de ikke hadde særlig lyst til å gjøre skolearbeid, men at de gjorde det likevel.

Vi ser her som i mange andre undersøkelser (bl.a. Kongsgården og Streitlien 2007, Brekke og Streitlien 2000), at graden av tilfredshet avtar noe jo høyere opp i årstrinnene elevene kommer. Elever på ungdomstrinnet er mer kritiske til skolen og til lærerne. Det finnes også ulike syn på læringsmiljøet mellom intervjugruppene på en og samme skole. Hvordan elevene opplever skolens læringsmiljø vil i høy grad være avhengig av sosiale forhold elevene imellom,

forholdet mellom lærer og elever og det rådende synet på læring og skolearbeid ved skolen.

Elevmedvirkning

I *Kunnskapsløftet* legges det vekt på at elevene skal utvikle kunnskaper om demokratiske prinsipper og institusjoner. Elevene skal få erfaringer med ulike former for deltakelse og medvirkning i demokratiske prosesser, både i det daglige arbeidet og ved deltakelse i representative organer.

Ut fra intervjuene ser det ut til at elevene i hovedsak er tilfredse med medvirkning i representative organer som elevråd. Flere mener de har fått gjennomslag på en del saker de har tatt opp i Elevrådet. For eksempel er elevene ved Evje barneskole stolte over at de har medvirket til at skolen har fått nye toaletter. De yngste informantene ser fram til å kunne delta i Elevråd slik at de kan delta i planlegging.

Neste år skal noen av oss være med i Elevråd. Da kan vi bestemme.

Hos elever på ungdomstrinnet er synet mer delt. Noen hevder at de har kommet med forslag fra Elevrådet som ikke har fått gehør for hos ledelsen ved skolen. Som en sier, kan jo årsaken til at forslaget ikke gikk igjennom være at det ikke var nok penger.

Elevene mener de har små muligheter for elevmedvirkning i læringsarbeidet. Det er læreren som setter læringsmålene og elevene får i liten grad vurdere eget arbeid. Som en informantgruppe peker på, får de ofte påminnelse om hva som er læringsmålene:

Læreren sier at vi alltid må lese på målene i arbeidsplanen.

Andre hevder at det er stor forskjell mellom lærere når det gjelder hvor synlige læringsmålene er i undervisningen.

Vi snakker litt om det i naturfag.

Ikke alle, men de fleste som vi faktisk lærer noe av, gjør det (underforstått snakker om læringsmål).

Det er læringsmål på ukeplanen, men vi snakker ikke om de.

Noen mener at ukeplanen gir dem mulighet til å bestemme en del over eget arbeid når ting skal gjøres og rekkefølgen av oppgaver.

På ukeplanen står det noe vi kan gjøre hvis vi vil, og noe må vi gjøre. Av og til har vi forskjellige ukeplaner, ettersom hvor vi er.

Læreren bestemmer mest. Av og til når vi leser, så kan vi velge om vi vil ha stillelesing.

Læreren bestemmer hva vi gjør, men vi kan velge nivå i lekser av og til.

En gruppe av de yngre elevene gir imidlertid uttrykk for at de har en god del innflytelse:

Vi er med på å bestemme. Mer badetid, lekser. Vi kan bestemme at andre skal være stille, og vi kan si hva som er bra i klassen.

Noen ganger kan vi bestemme hva vi skal jobbe med i undervisningen, og vi kan jobbe med data. Det liker vi!

Når det gjelder elevmedvirkning i planlegging og vurdering, er de fleste informantene tvilende til om de har erfaringer med dette. Det som er tydelig er at elevene gjerne vil medvirke og være delaktig på ulike måter i egen læring. Ut fra deres beskrivelse er undervisningen sterkt lærerstyrt. En elev stiller seg imidlertid tvilende til om det er lurt at elever får velge hva de skal arbeide med.

Det hadde vært bra. Men hvis vi fikk velge, så ville noen bare si at de vil se film.

Vi var også interesserte i å få elevenes erfaringer med vurdering og hvordan de vet om læreren er fornøyd med arbeidet deres. Ungdomstrinnets elever ser først og fremst på karakterene, men for noen er ikke de alltid til hjelp.

Når vi får karakterer, så ser vi bare feil, men vi vet ikke hvorfor.

Andre mener de i tillegg har nytte av undervisvurdering, og at læreren peker på at ”det må du jobbe mer med for å få karakteren opp”. Undervisvurderingen er også nyttig å se tilbake på for å forstå bakgrunnen for en karakter, har noen erfart.

På barnetrinnet nevnes flere måter de får tilbakemeldinger på fra læreren.

Læreren skriver sånn ”flott” eller stor r for å vise at det er bra. Vi snakker ikke så mye med læreren om hva vi har gjort.

Læreren sier fra når hun er fornøyd med det vi har gjort.

Vi får klistremerker når vi har jobbet greit hele dagen. Hvis to i klassen har bråket, får ingen i klassen klistremerker.

Elevene her ser seg som en del av fellesskapet og nevner i første rekke den kollektive vurderingen læreren gir.

Ønske om forbedringer

Vi spurte også elevene om det var noen forbedringer de ønsket seg ved skolen. Her kommer elevene med ulike forslag. Mye går på materielle ting. Det gjelder både barnetrinn og ungdomstrinn.

Kantina er ikke bra. Det er ikke god mat der.

Kanskje litt mer utstyr og apparater ute. Det er ting der som egentlig bare er for de små.

Det er fotball og smashball, men der er det lang kø.

Vi kunne tenke oss flere lekeapparater.

Noen på ungdomstrinnet er opptatt av at det kunne vært mer nivådeling i undervisningen.

- *Jeg synes det burde vært grupper etter karakterer (på tvers av klassene), slik at de som trenger hjelp kunne få det, og de som er flinke kunne jobbe – som at vi kunne tilpasse til de forskjellige.*

Andre ønsker seg mer leksetid på skolen.

Å ha noe tid på skolen til å gjøre lekser (har en time) med lærer. Vi har andre ting etter skolen. De fleste driver med ting hele tiden. Det blir til at vi kanskje gjør det rett før timen.

Som vi ser av elevutsagnene, er elevene opptatt av skolen sin og hva som fungerer bra der.

4.2.2 Intervju med lærere

Om organisering

Lærerne som ble intervjuet, var i hovedsak positive til at de var organisert i team.

Godt tilrettelagt etter personlige ønsker (lang reisevei m.m.) Ros til rektor!

*Jeg får de fagene som jeg ønsker meg og føler meg trygg og sterk på.
Rektor legger til rette slik at vi får brukt evnene våre på skolen*

Enkelte pekte imidlertid på at teamorganiseringen medførte at de ble mer bundet til undervisningen på årstrinnet, noe som kunne føre til at de ikke fikk benytte sin fagkompetanse fullt ut. Dette gjaldt først og fremst på barnetrinnet.

Det var tydelig at det kollegiale samarbeidet i teamene var godt. Alle informantene roste kollegaer og samarbeidsklimaet på arbeidsplassen.

Vi er veldig godt kjent med hverandre og kjenner hverandres styrke og svakheter og utfyller hverandre.

Vi trives kjempegodt her. Det har aldri hendt at jeg ikke har gledet meg til jobben. Ikke noe mobbing blant elevene. Det skjer ting, men vi tar det tidlig og det blir ingen store saker.

Lærerne ga uttrykk for høy grad av trivsel og motivasjon for å gjøre en god jobb. Skolens ledelse fikk også ros.

Kort vei til ledelsen. Vi har en ledelse som er god til å behandle mennesker på en positiv måte. De gangene jeg måtte ha hjelp med elever, fikk jeg god støtte hos ledelsen.

Veldig åpne tone med rektor, kjempesnill og ærlig. Veldig positivt.

Informanter fra de to barneskolene ønsket at rektorene skulle være mer til stede på skolen og ikke så opptatt av annen møtevirksomhet. Det var enighet om at beslutningstaking og oppfølging av tiltak fungerte bra ved skolene. Ved Evje

barneskole ble det pekt på et visst utviklingspotensial når det gjaldt oppfølging av tiltak.

Læringsmiljø

Noen lærere mente at læringsmiljøet i høy grad ble påvirket av elevenes bakgrunn og at læringsmiljøet er ”*veldig forskjellig fra klasse til klasse, fra gruppe til gruppe*”. I noen elevgrupper var det forholdsvis enkelt å skape et godt læringsmiljø, mens i andre grupper måtte lærerne legge ned et stort arbeid for å skape gode arbeids- og samarbeidsforhold. Det var ikke alltid at de syntes de lyktes helt. Det gikk utover læringsresultatene. Lærerne mente det var en forklaring på at resultater fra for eksempel nasjonale prøver kunne variere sterkt fra år til år. Ellers benytter lærerne en rekke kartleggingsprøver og andre prøver for å følge med på utviklingen til elevene. Når prøveresultater foreligger, er det vanlig å diskutere dette både på teamene og i hele kollegiet ved skolen. Noen nevner også at foreldrene blir involvert når resultater fra for eksempel nasjonale prøver foreligger.

Når det gjaldt elevmedvirkning, mente noen at det var viktig at elevene blir ansvarlige for det som foregår i undervisningen og at de kommer mer med i planlegging og vurdering etter hvert. Elever kan medvirke på ulike måter, men de må lære gradvis hvordan dette kan foregå. Som en lærer sier:

Det er veldig viktig å få fram at de kan. Modenhetsgraden avgjør om de forstår hva medvirkning er. Vi snakker om det.

Tilpasset opplæring

Det å legge opp til tilpasset opplæring for alle elevgrupper, ble oppfattet som en stor utfordring. Særlig var det flere som pekte på at de elevene som hadde kommet langt i sin kunnskapstilegnelse, ikke fikk de utfordringene de trengte. Tilpasset opplæring krever at alle elever skal oppleve mestring, og at de lærer nye ting, ble det sagt. Ofte var det slik at svake elever fikk størst oppmerksomhet.

Flere av informantene innrømmet at når det gjaldt å utvikle læringsmål for den enkelte elev, så hadde de et stykke igjen. Men de hadde nå satt fokus på det, og

læringsmål eller kompetansemål ble som oftest beskrevet på arbeidsplaner og ukeplaner for elevene. Noen differensierte leksene i ”lett-vanskelig-vanskeligst”-oppgaver for å imøtekomme elevenes ulike behov.

Et annet område som de mente måtte komme mer på dagsordenen framover, var elevvurdering. Her var det store utfordringer hvis vurderingen skulle bidra til å hjelpe elevene videre i læringsprosessen.

Rammebetingelser og kompetansebehov

Når det gjaldt fysiske rammebetingelser, var det særlig grupperom som lærerne savnet mest. Ellers ble det pekt på at de tre skolene hadde kommet ulikt ut når det gjaldt IKT, både med tanke på utstyr og kompetanse. Ungdomskolen hadde kommet lengst, mens Evje barneskole hadde hatt dårlig med utstyr. Informantene herfra var svært glade for at nytt utstyr nå skulle kjøpes inn. Det at kommunen satset på kompetanseutvikling og kursing i bruk av kommunikasjonsplattformen Fronter, ble sett på som et helt nødvendig og etterlengtet tiltak.

Ellers uttrykte lærerne et sterkt ønske om mer etterutdanning og kurs av ulike slag. Kursene var der, ble det sagt, men det var vanskelig å få tilgang, både fordi det måtte skaffes vikar, at det kostet penger og at mange kurs foregikk i Kristiansand og Oslo, noe som medførte lang reisevei.

Samarbeid utad

Lærerne mente at de har et godt samarbeid med hjemmene. Samarbeidet bygger på faste rutiner. Det er også en del uformell kontakt etter behov. Det ble oppfattet som lett å ta en telefon eller sende en e-post til foreldre. Noen nevnte at det for foreldre kunne være en høyere terskel for å ta kontakt med skolen utenom de faste møtetidene som elevsamtale og klasseforeldremøte.

Vi spurte også om hvordan samarbeidet med andre instanser som PPT, helsesøster og barnevern fungerte. Når det gjaldt samarbeid med PPT, var det ulike erfaringer. Noen hadde tett og jevnlig samarbeid med fagpersoner herfra, mens andre har måttet vente på utredninger av elever. En årsak var at det hadde vært en del utskiftninger av personalet i PPT og at det hadde slått uheldig ut i noen saker.

Informanter var tilfreds med at helsesøster var tilgjengelig til faste tider. Når det gjaldt barnevernet, hadde det vært en del diskusjoner. Det de hadde diskutert var om barnevernet måtte gå til foreldrene hvis skolen kom med en bekymringsmelding. Som en informant sier:

Vi sliter med at hvis vi melder, så må de melde til foreldrene. Det er veldig synd. Da unnlater vi å gå til barnevernet og kan ikke diskutere bekymringer med dem. Det er vanskelig.

4.2.3 Intervju med rektorer

Organisering

Alle tre grunnskolene er altså organisert i team. Rektorene uttrykte tilfredshet med denne organiseringen av personalet, men hadde noe ulik fartstid når det gjaldt teamorganiseringen. På Evje ungdomsskole hadde de gode erfaringer med teamorganisering som var godt innarbeidet. De hadde en klar struktur for teammøter og stormøter for å sørge for at viktige saker ble tatt opp og at det var god informasjonsflyt mellom ulike nivåer.

Hornnes barneskole er den som sist har gjort om til teamorganisering. Bakgrunnen var at skolen lenge var forholdsvis liten med et lærerpersonale på under ti personer. Slik rektor vurderte det, var det da kunstig å inndele lærerne i team. Skolen hadde vokst, og hadde nå 12 lærere. Det hadde vært mye diskusjoner rundt omorganiseringen til team, men slik rektor nå vurderte det, var dette et viktig tiltak med tanke på implementering av *Kunnskapsløftet*. Hun mente at lærerne nå opplevde dette som bra, og at de nå arbeidet mer mot elevenes læring. Evje barneskole hadde noe lengre tradisjoner på å være teamorganisert, men rektor mente at de ville prøve ut denne ordningen noen år til, da de ikke helt hadde funnet sin form ennå og hadde *"et stykke å gå"*.

Ledelsen ved de tre skolene var svært fornøyde med at de nå hadde en skolefaglig ansvarlig på kommunenivå. Som en sa, hadde det medført en *"markert kvalitetsheving"* i kommunen.

Visjoner og satsningsområder

Når det gjaldt satsningsområder innenfor de grunnleggende ferdighetene, var det særlig IKT som var i fokus. Her hadde ungdomsskolen kommet lengst. Rektor ved Evje barneskole gir i intervjuet uttrykk for at skolen ikke har hatt datautstyr som har fungert tilfredsstillende, men at dette nå er kjøpt inn (høsten 2009). Hornnes barneskole hadde bra med utstyr, mente rektor. Andre områder som hadde fått mye oppmerksomhet, var lesing og lesing i alle fag, samt skolefagene engelsk, matematikk og norsk.

Ellers mente rektorene at de hadde satt mye fokus på læringsmål og kompetansemål, og at personalet var motivert for å arbeide med læringsmål for elevene. Elevenes utvikling og framgang ble fulgt nøye gjennom nasjonale prøver, Elevundersøkelsen og andre prøver. På barnetrinnet nevnes "Jeg kan" som et godt verktøy i vurderingsarbeidet.

Når det gjaldt personalets formelle kompetanse, var rektorene tilfredse og mente at lærerne var velutdannede og godt skolerte for oppgavene. De så at enkelte fagområder måtte bli styrket i de nærmeste årene på grunn av naturlig avgang eller at lærere sluttet av andre årsaker. Rektorene var også oppmerksomme på at mange lærere ønsket mer etter- og videreutdanning.

Rektorene ga inntrykk av at det var god kommunikasjon ved overganger mellom barnetrinn og ungdomstrinn, men også ellers angående for eksempel resultater fra nasjonale prøver.

Utfordringer

Av utfordringer som ble nevnt, spesielt i skolene i sentrum i kommunen, var antallet minoritetsspråklige elever fra ulike kulturer og hvordan en kunne gi dem en tilfredsstillende opplæring. Med så mange nasjonaliteter er det vanskelig å få tak i tospråklige lærere for disse elevene. Når det gjelder samarbeid med andre instanser var det noe delte erfaringer, blant annet ble det pekt på at det hadde vært sykdom og permisjoner i PP-tjenesten. Dette gjorde at ventetiden på at en elev skulle bli utredet, ble svært lang. Det hadde også vært diskusjoner med Barnevernet om hvilken kontakt det skulle være mellom dem og skolene. Diskusjonen gikk på om bekymringsmeldinger alltid skulle gå til hjemmene. Slik

en rektor framstiller det, var det nå enighet om at barnevernet og skolen snakker sammen uten at foreldre blir involvert i første omgang.

Ellers ble det også av denne informantgruppen nevnt at skolene stod ulikt når det gjaldt IKT-kompetanse og at det blir en utfordring å innarbeide Fronter ved alle skolene. En annen utfordring etter Kunnskapsløftet som ble nevnt under intervjuet, var elevvurdering. Som en rektor sier, er de her på ”begynnerstadiet”.

4.3 Spørreundersøkelse til elever

I spørreundersøkelsen til elever benyttet vi de samme parametrene som ellers i vurderingen. Vi laget spørsmål med faste svaralternativer hvor elevene skulle krysse av for grad av enighet⁴. Vi har her valgt å ikke identifisere den enkelte skolen da elevene er lovet full anonymitet. I alt deltok 106 elever, og det ble utarbeidet en versjon av spørreundersøkelsen på bokmål og en på nynorsk (se vedlegg).

4.3.1 Elevmedvirkning

Som i intervjuene vise resultatene fra spørreundersøkelsen høy grad av trivsel, og at elevene er motiverte for å lære. På noen andre områder er imidlertid svarene ikke entydig positive. Vi har valgt å gjengi disse resultatene, da vi antar at det her ligger et utviklingspotensial for skolene.

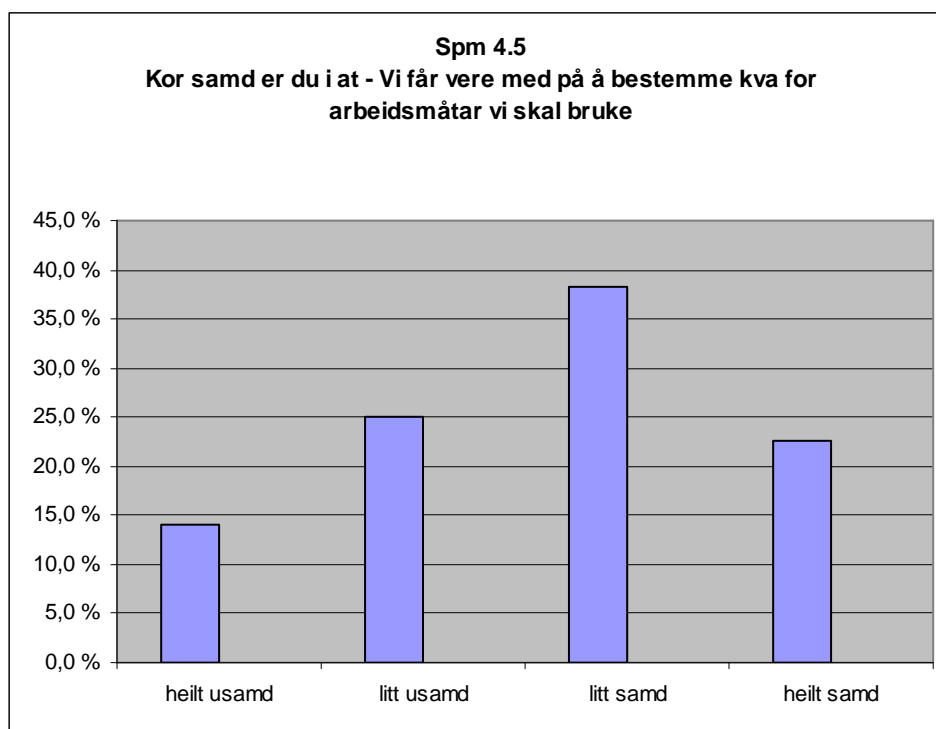
Dette gjelder ulike former for *elevmedvirkning* i planlegging og vurdering. I LK06 er elevens egen aktivitet i læringsarbeidet tillagt stor vekt. Her kan vi blant annet lese at ”*elevmedvirkning innebærer deltakelse i beslutninger som gjelder egen og gruppens læring*” (s. 33). Det er forventet at eleven ”*skal kunne delta i planlegging, gjennomføring og vurdering av opplæringen innenfor rammene av lov og forskrift herunder læreplanverket*” (LK06: 33).

⁴ Vi har valgt ut noen funn som vi mener er interessante for videre arbeid.

Arbeidsmåter

I spørreundersøkelsen spurte vi om elevene fikk være med på å bestemme hvilke arbeidsmåter de skal bruke. Som diagrammet under viser, er det en del elever som mener at de i liten grad får bestemme hvordan de vil arbeide (opp mot 40% svarer ”heilt usamd” eller ”litt usamd”).

Figur 1: Arbeidsmåter

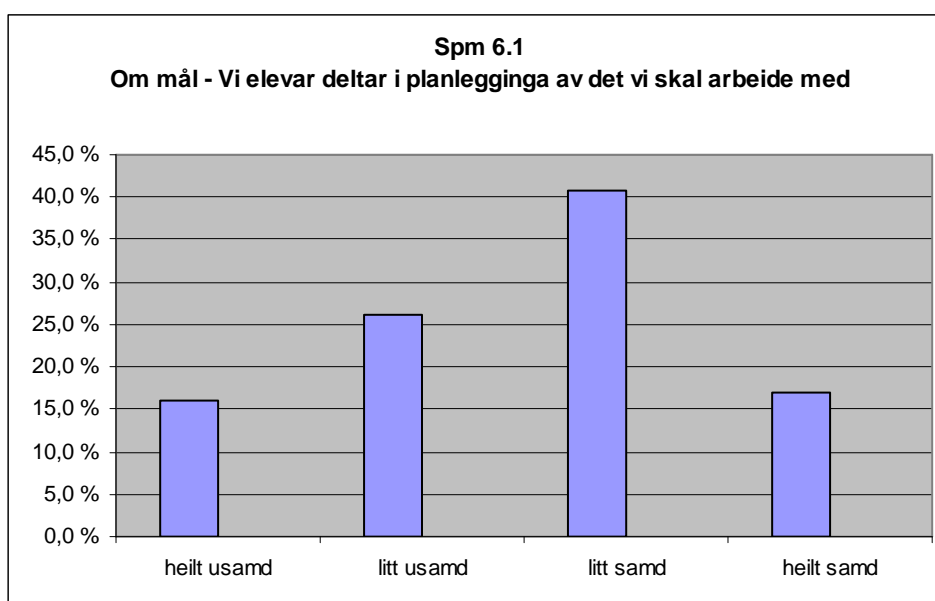

Det understøtter det som kom fram i analyse av intervjuene. Når det er sagt, må vi ta visse forbehold når det gjelder begrepet ”bestemme” slik elever kan forstå det. Som flere pekte på i lærerintervjuet, kan det være at elever medvirker uten at de selv er klar over det. Vi ser også at godt over halvparten av elevene er litt enig eller helt enig i at de får være med på å bestemme arbeidsmåter. Det tilsier at det er ganske forskjellige erfaringer blant elevene. Det kan være forskjeller mellom skoler, eller innenfor en og samme skole avhengig av lærer og fag, men også forskjeller i elevenes oppfatninger hva det er å bestemme.

Planlegging

Vi kan ta for oss et annet resultat som angår om elevene får delta i planleggingen av det de skal arbeide med.

Figur 2: Planlegging

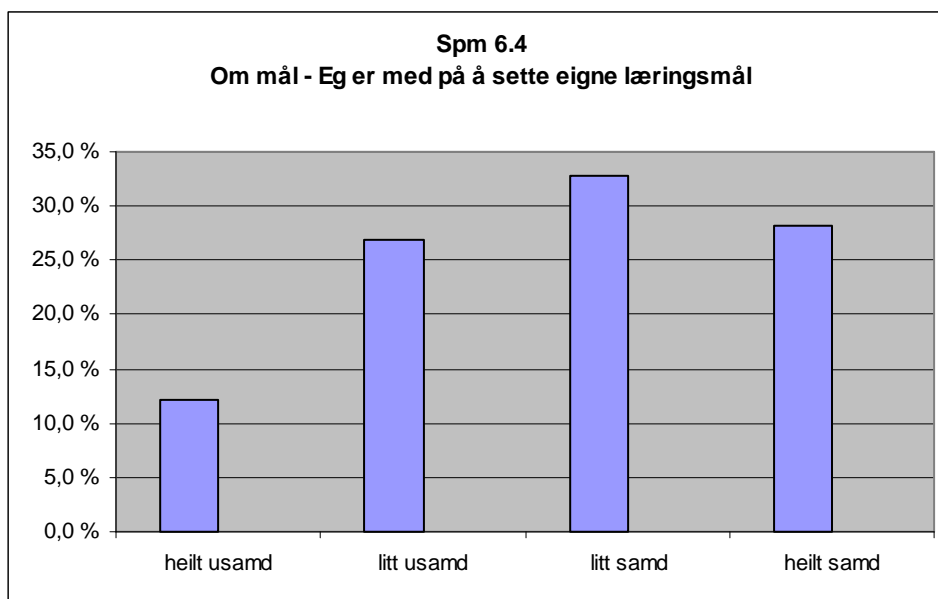

Vi ser noe av den samme fordelingen som i forrige diagram (vel 40% er helt eller litt uenig). Godt over halvparten av de som har svart, har imidlertid erfaringer med å delta i planleggingen (helt enig og litt enig).

Læringsmål

Et annet område som har med elevmedvirkning å gjøre, er om elevene er med på å sette egne læringsmål. I intervjuene både med lærere og rektorer kom det fram at det hadde vært lagt ned mye arbeid i å utvikle læringsmål, men at de kanskje hadde kommet litt kort når det gjaldt å involvere elevene i dette arbeidet. Vi spurte elevene om dette i spørreskjemaet.

Figur 3: Læringsmål

Vi ser at tyngden av svar ligger på det vi kan omtale som den positive siden. Flertallet av elever har erfaringer med å sette egne læringsmål. Det viser imidlertid igjen at det er store variasjoner i eleverfaringer (opp mot 40% er helt eller litt uenig). Som tidligere nevnt, utfyller resultatene her det som kom fram under elevintervjuene. Med tanke på føringer i LK06 er det viktig at dette området får mer oppmerksomhet i tida framover.

Det kan imidlertid være slik at elever deltar i å sette egne læringsmål uten at de er klar over det. Uansett er utfordringene for lærerne å være tydelige på hva de gjør, hva læringsmålet er og hvorfor noe skal læres. I noen sammenhenger kan det være slik at læringsmålet er innlysende for læreren fordi vedkommende har arbeidet så lenge med dette, mens elevene ikke har den samme forståelsen av hva som er læringsmålet. Det anses som nyttig og nødvendig at elevene involveres i arbeidet med læringsmål, blant annet fordi det viser seg at det kan ha positiv virkning på læringsresultater (Hopkins 2004).

Resultater fra intervjuene og spørreundersøkelsen viser at det her ligger noen utfordringer og et utviklingspotensial for videre arbeid. Lærere og rektorer ga også uttrykk for at de her hadde en vei å gå, og at dette er noe de burde begynne å

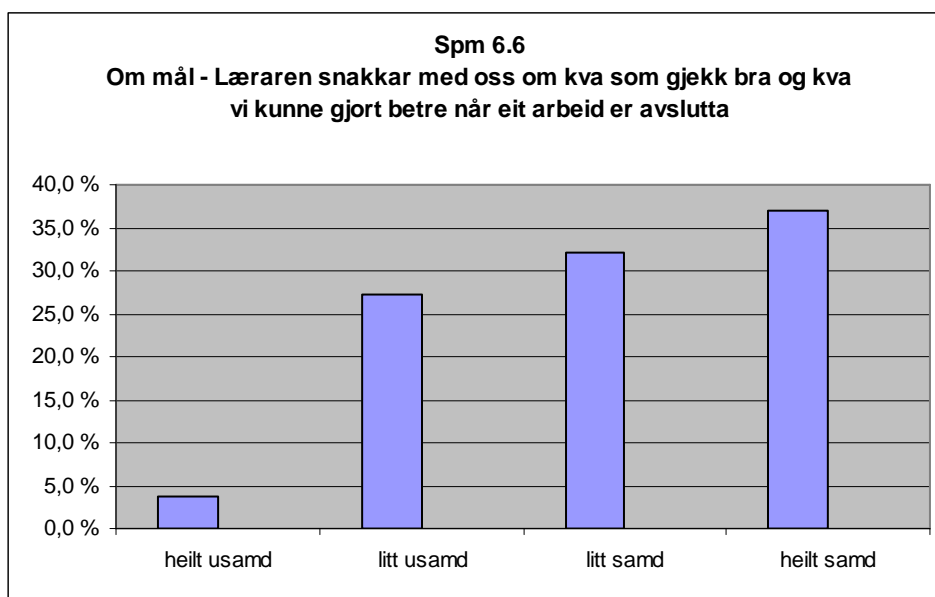
arbeide med mer systematisk, alt fra de yngste årstrinnene og videre oppover i skoleløpet.

Hopkins (2004) hevder at de beste resultatene oppnås når lærere og elever deler læringsmålene. Det er også viktig at elevene vet om og gjenkjenner målene de arbeider for å nå. Et annet aspekt for å fremme læring er at elevene får tilbakemeldinger som hjelper dem i å ta nye steg i læreprosessen. Det oppnås best når elever og lærer vurderer og reflekterer over vurderingsresultater. Noe av det viktigste slik Hopkins ser det, er at dette arbeidet bygger på et grunnsyn der en har tro på at alle elever kan forbedre sine læringsresultater.

4.3.2 Læringsmål og vurdering

Elevvurdering skal hjelpe elevene til bedre læring. I den sammenheng blir tilbakemeldinger fra læreren viktige. Vi stilte derfor følgende spørsmål (spm 6.6):

Figur 4: Vurdering

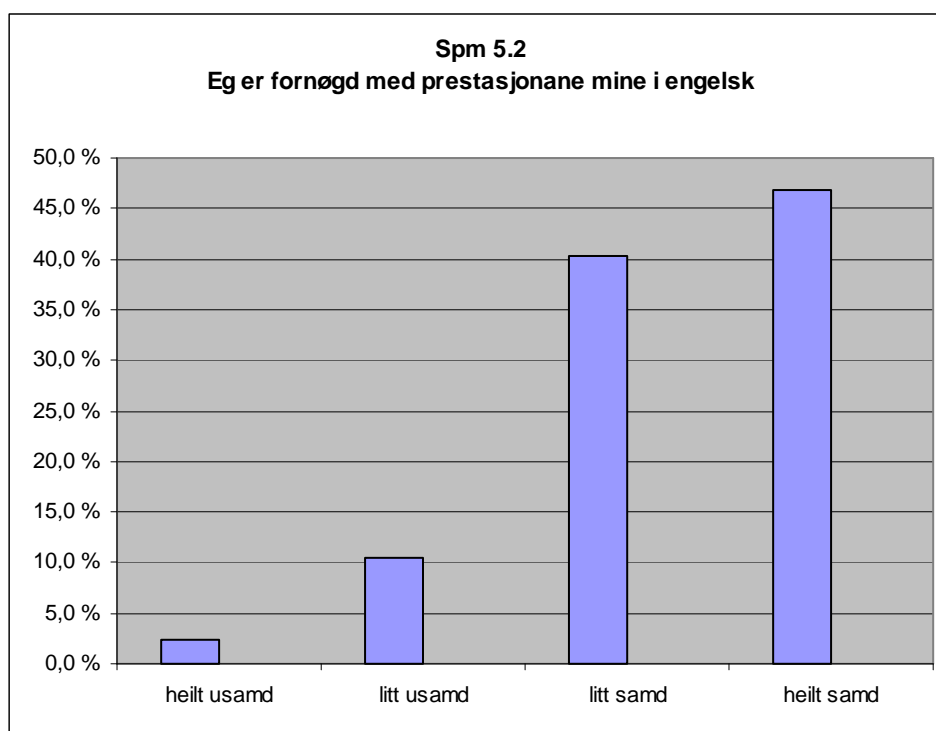
Som vi ser av diagrammet, er opp mot 70% av elevene litt enig eller helt enig i at dette er noe de har erfaringer med i undervisningen. Men langt fra alle. Igjen er dette påminnelse at elever trenger tydelige tilbakemeldinger som kan vise dem hva som er neste steg i læreprosessen. Målet med vurderingen er at den skal motivere elevene til innsats og til å bruke sine evner og anlegg. Noen elever i utvalget ser ut til å ikke få slike støttende vurderinger.

Vi så at Hopkins (2004) legger vekt på at det er svært viktig for elevene å kjenne målene i opplæringen av flere grunner. Læringsmålene er svært viktige redskaper for å vurdere hvor en står i forhold til det som er forventet og til en bedre forståelse for hva som ligger til grunn for en karakter i et fag, noe som er aktuelt for ungdomstrinnets elever.

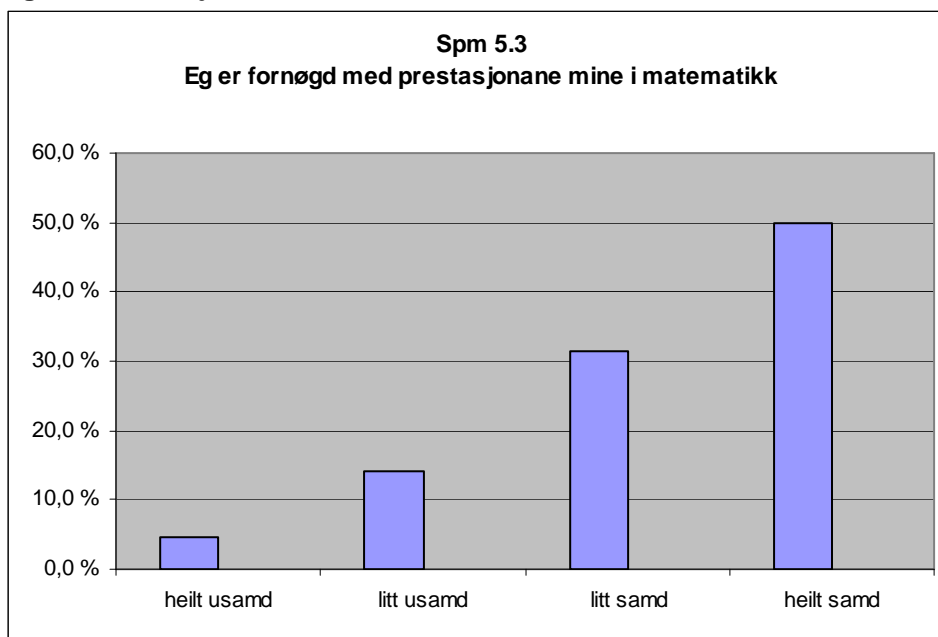
4.3.3 Egenvurdering

Siden skolefagene engelsk, matematikk og norsk står sentralt i ulike kartleggingsprøver og også har hatt mye fokus på skolene i Evje og Hornnes, ba vi elevene om å vurdere egne prestasjoner i de tre fagene.

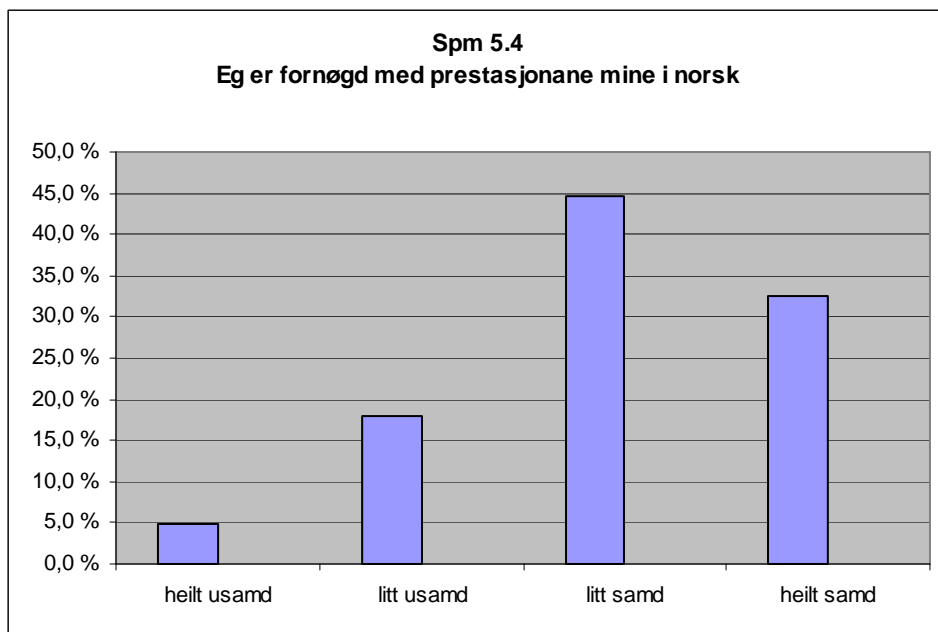
Figur 6: Prestasjoner i engelsk

Figur 7: Prestasjoner i matematikk

Figur 8: Prestasjoner i norsk

Elevene ser ut til å være rimelig fornøyde med sine faglige prestasjoner. Ut fra de tre diagrammene kan det imidlertid se ut til at elevene er noe mer kritisk til egne prestasjoner i norsk enn i de to andre fagene, engelsk og matematikk, vel å merke hvis vi ser på forholdet mellom plasseringene av litt enig og helt enig. Det er litt overraskende, da elever gjerne vurderer matematikk som et vanskelig fag (Streitlien, Wiik og Brekke 2001). På den annen side er norskfaget i LK06 et

sammensatt fag med mange ulike komponenter. Noen av elevene pekte også på det under intervjuet – at de blant annet syntes grammatikken var vanskelig.

Ut fra spørreundersøkelsen kan vi ikke si om det er de samme elevene som mener de gjør det bra eller dårlig i de ulike fagene, eller om de vurderer egne prestasjoner ulikt i ulike fag. Vi vet heller ikke hvilket ambisjonsnivå de har. Det kan godt være at elever som presterer bra, gir uttrykk for at de er misfornøyde med egne prestasjoner. Som en elev sa under intervjuet: ”*Jeg har slitt med engelsk siden første klasse*”. Da dette ble nevnt for læreren, mente vedkommende at dette var en elev som kunne vise til svært gode faglige prestasjoner i faget. Likevel kan jo eleven ”*ha slitt*” for å komme dit han/hun er i dag.

Det er nærliggende å tenke at om du opplever mestring i ett fag, så har det overføringsverdi til andre fag. Selvoppfatning og selvtillit i skolesammenheng er tett knyttet til faglig kompetanse som igjen påvirker resultatene. Har du tro på at du kan lykkes, vil det påvirke motivasjonen og lysten til å lære.

5 AVSLUTTENDE KOMMENTAR

Det ble formulert sju områder som skulle danne grunnlag for vurderingen av innhold og struktur i de tre skolene. Hvert av disse områdene har i evalueringen blitt operasjonalisert gjennom kvalitative og kvantitative undersøkelser. Både de kvalitative og de kvantitative vurderingsresultatene peker i retning av at grunnskolene i Evje og Hornnes er på god vei når det gjelder å svare på føringene i *Opplæringsloven* og målene i *Kunnskapsløftet*.

Både gjennom dokumentstudier og øvrig dataanalyse ser det ut til at grunnskolene har som mål å tilby en god skole for elevene i tråd med mål i nasjonale dokumenter, og en skole hvor det legges vekt på at det skal være høy grad av trivsel og trygghet både for elever og lærere. Videre ser vi at det er fokus på læring og læringsresultater, på plannivå og i det lærere og rektorer sier i intervjuet. Resultater fra nasjonale prøver og andre prøver er en viktig rettesnor for arbeidet i skolene. Kartlegging av elevenes læring har ingen hensikt hvis ikke resultatene fører til tiltak og videre utvikling av undervisningen for å bedre resultatene. Skolene i Evje og Hornnes er opptatt av hvordan de kan bedre faglige resultater, og det virker som det nå legges ned mye arbeid for å finne gode tiltak for å bedre elevprestasjoner og få et sterkere ”trykk” på læring.

De fleste elevene gir uttrykk for at de er motiverte for skolearbeid, og at de trives på skolen. Flere sier de er tilfredse med lærerne sine. Elevene gir uttrykk for at de ønsker å kunne medvirke mer i egen opplæring. Økt elevmedvirkning kan bidra til å gjøre elevene mer aktive i egen læringsprosess og gi dem mer kontroll og oversikt over hva som skal læres i en bestemt periode. Det vil også påvirke samarbeidet mellom lærer og elev positivt. Lærere gir uttrykk for at elevgruppene/klasseene gir ulike forutsetninger for hvor godt læringsmiljø det er mulig å skape, noe som igjen påvirker læringsresultater. Men hovedinntrykket er at det er gode relasjoner mellom lærere og elever.

Tilpasset opplæring har for en stor del vært rettet mot de elevene som har vansker med skolearbeidet og mindre mot de som trenger ekstra utfordringer. De sistnevnte har fått noe større oppmerksomhet i senere tid gjennom differensiering

av oppgaver til elevene, og etter lærernes syn har tilpasset opplæring fått en utvidet betydning (slik den er tenkt). Mange lærere gir uttrykk for at nye lærebøker som kom etter *Kunnskapsløftet*, legger til rette for tilpasset opplæring på en god måte, for eksempel gjennom nivådelte oppgaver.

Ellers er det ulike tiltak som retter seg mot at elevene skal få mer tilpasset undervisning som nivådeling på oppgaver og differensiering av læringsmål, noe som er nedfelt i arbeidsplaner og ukeplaner. Implementering av en ny læreplan slik som LK06 vil ta tid. Plan for system for skolebasert vurdering gir retning for det videre arbeidet.

Skolene står noe ulikt når det gjelder læremidler og utstyr, for eksempel når det gjelder datautstyr. Rektorene er positive til at alle grunnskolene har inngått i et felles program, og mener at både den opplæringen de har fått og oppfølgingen fra skoleeier, har vært svært bra.

5.1 Om kvalitet

Som en oppsummering kan vi se på hvor skolene står når det gjelder ulike typer kvalitet, slik vi beskrev kvalitet i kapittel 2.

Resultatkvalitet

Skolene har mål og visjoner som samsvarer godt med nasjonale føringer og mål i *Kunnskapsløftet*. Rektorer og lærere er opptatt av å forbedre læringsresultater for elevene gjennom ulike tiltak i opplæringen og gjennom drøftinger når det gjelder tilpasset opplæring. Her var det en erkjennelse av at det ikke er en bestemt vei å gå, da ulike elevgrupper setter ulike krav til pedagogiske opplegg og veiledning og støtte. Det var sterk enighet om at fokus på læring og elevvurdering var noe av det viktigste på alle trinn i grunnskolen i tida som kommer.

Prosesskvalitet

Gjennom denne vurderingen kan vi ikke si så mye om opplæringens innhold og metodiske tilnærming, da vi ikke har hatt anledning til å for eksempel observere undervisningen i klasserommet. Det vi kan si, er at lærerne mente at de i høy grad

får anvende sin kompetanse i den stillingen de har. For noen betyr imidlertid teamorganisering mindre fleksibilitet når det gjelder hvilke fag de underviser i. Det gjelder da særlig på barnetrinnet. Ellers roste lærerne kollegaer og kollegasamarbeid og virket sterkt motiverte for å gjøre en god jobb.

Gjennom elevintervju og spørreundersøkelse gir også elevene uttrykk for høy grad av trivsel og at det er gode relasjoner mellom elevene. Elevene ønsker å medvirke og ha innflytelse, både gjennom foremelle organer og i planlegging og vurdering av undervisningen. Vi har ikke foreldrene med i utvalget av informanter, men ut fra andre data virker det som om de tre grunnskolene gjør et godt arbeid for å styrke samarbeid heim-skole og ser betydningen av å nå alle foreldre. Det legges vekt på at alle foreldre skal kjenne seg inkludert i miljøet. Her benytter skolene ulike fora og sosial og kulturelle tilstelninger for å skape tilhørighet til skolen.

Strukturkvalitet

Som nevnt har vi hatt et rikt dokumentmateriale som danner grunnlaget for skolene, tilgjengelig i vurderingen. Det gjelder både skoleeivnivået og skolenivået. Når det gjelder andre aspekter ved strukturkvalitet som fysiske forhold, bygninger og ressurser har skolene ulike utfordringer. Det er for eksempel ulike fysiske og rommessige forutsetninger for Hornnes barneskole og Evje barneskole.

Når det gjelder kompetanse i IKT og kommunikasjonsplattformen Fronter har ungdomsskolen et fortrinn da de har arbeidet med dette en stund, mens det for flere lærere på barneskolen er en helt ny måte å arbeide på. Ett viktig tiltak er at de får anledning til å gå på kurs, ett annet at det er IKT-støtte når verktøyet skal tas i bruk og benyttes i pedagogiske sammenhenger.

5.2 Anbefalinger

Det er noen områder som peker seg ut i vurderingen med tanke på utviklingspotensial. Vi har valgt å inndele anbefalingene i tre nivåer: Skolenivå, lærernivå og elevnivå. På skolenivå tenker vi på hvordan struktur og organisering ved skolene kan utvikles og forbedres, på lærernivå hvordan lærernes kompetanse

kan utvikles i tråd med krav i *Kunnskapsløftet* og *Opplæringsloven*, og på elevnivå hvordan det bør arbeides for å sikre elevenes rett til medvirkning. Vi vil understreke at de tre grupperingene i praksis griper inn i hverandre, og at tiltak som settes i verk innenfor et nivå, vil ha effekt på de andre nivåene.

Skolenivå: Struktur og organisering

- Det gjennomføres en ståstedsanalyse angående teamorganiseringen, rutiner for informasjonsflyt, beslutningstaking, oppfølging av tiltak og visjoner og mål slik planutkast for System for skolebasert vurdering legger opp til. Ståstedsanalysen legges til grunn for lærerteamenes mandat og mål.

Lærernivå: Utvikling av lærerkompetanse

- Skoleeier følger opp vurdering og vurderingspraksis ved skolene. Det er skoleeier som har ansvaret for at elevenes rettigheter med hensyn til vurdering, blir oppfylt. Det tilbys etterutdanning/kurs i elevvurdering (eventuelt kombinert med kurs i IKT, for eksempel mappevurdering). Det legges til rette for observasjon av kollegaers veilednings-/vurderingssamtale med en elev. Dette etterfølges av samtale og diskusjoner på teamene og i hele kollegiet.
- Samarbeid og diskusjoner på tvers av nivåer fortsetter når det gjelder elevprestasjoner, hva som forventes av elever på ulike trinn i fagene og hvilke systematiske tiltak som skal iverksettes. Hver skole lager en oppfølgingsplan for å forbedre læringsresultater på nasjonale prøver.
- Skolene setter fokus på tilpasset opplæring for alle elevgrupper. Felles drøfting i kollegiet angående differensiering av arbeidsoppgaver til elevene og kvaliteten på nivådelte oppgaver i lærebøkene. Utveksling av gode eksempler og ideer på egen arbeidsplass. Det gjennomføres kollegaveiledning og observasjon av kollegaers undervisning for å styrke tilpasset opplæring.
- Arbeidet med de fem grunnleggende ferdighetene⁵ fortsetter (til nå har særlig IKT og lesing og lesing i alle fag hatt fokus). For eksempel kan neste ferdighet være ”å kunne uttrykke seg muntlig”. For å styrke ferdigheten legges det opp til arbeidsmåter som gir muligheter til å utvikle denne grunnleggende ferdigheten. Dette nedfelles i arbeidsplan/ukeplan.

-
- ⁵ Å kunne uttrykke seg muntlig
 - Å kunne lese
 - Å kunne uttrykke seg skriftlig
 - Å kunne regne
 - Å kunne bruke digitale verktøy

Det tas opp på Elevsamtalen med elever og foreldre hva som legges i de grunnleggende ferdighetene i de forskjellige fagene.

Elevnivå: Elevenes rett til medvirkning:

- Det planlegges tiltak for å styrke elevenes medvirkning fra de yngste årstrinnene og videre oppover i skoleløpet. Elevene får opplæring i hvordan de kan sette egne læringsmål, velge arbeidsmåter og læringsstrategier. Lærerteamene utvikler handlingsplaner med mål, tiltak og framdriftsplan for å styrke elevmedvirkning tilpasset ulike årstrinn. Hvert halvår gjennomføres en elevundersøkelse for å vise resultatet av tiltakene. Elevmedvirkning er også tema på Elevsamtaler.
- Elevene får innsikt i vurderingskriterier og hva som er grunnlaget for en vurdering, for eksempel en karakter. De får komme med sitt syn på ulike vurderingsformer og hvordan tilbakemeldinger på skolearbeidet skal gis.
- Alle elever har arbeidsplaner med flere valgmuligheter. Det kan innføres lærerstyrt tid, elevstyrt tid og ”valgtid”. Elevene får delta i utarbeiding av arbeidsplaner i ulike fag og i planlegging av eget arbeid. Som i punktet ovenfor settes det mål og tiltak for arbeidet tilpasset årstrinnene. Som et ledd i opplæringen av elevene i planlegging kan det for eksempel gjennomføres fagdager (ett fag en hel dag) hvor elevene medvirker i planleggingen og vurderingen.

VEDLEGG
Intervjuguide
Intervju med elever

Skole 00 elever	
Hvordan er det å være elev ved skolen? Trives du?	
Hvordan er læringsmiljøet i din gruppe/klasse? Er du interessert i å lære? Syns du at du lærer noe? Har du lyst til å gjøre skolearbeid?	
Hvordan er det sosiale miljøet? Er elevene greie med hverandre? Kan du gå til kontaktlærer eller andre hvis du opplever noe du syns er vanskelig, for eksempel å bli ertet eller at andre blir plaget?	
Har du vært med på å lage regler ved skolen?	
Forteller læreren hva som er læringsmålene for det dere arbeider med? Snakker du med læreren om hvordan du lærer best og hva som er dine læringsmål i arbeidet? Er du med på å sette læringsmål for arbeidet du skal gjøre? Hvordan vet du om du har nådd målene?	
Hvordan vet du om læreren er fornøyd med læringsresultatene dine (karakter, skriftlig kommentar på prøver, ”smilefjes”, samtale med læreren m.m.)?	
Har du deltatt i planlegging av for eksempel tilstelninger for foreldre, planlegge innkjøp, turer, utforming av uteområdet m.m.?	
Har du deltatt i planlegging av hva dere skal gjøre i undervisningen (hva dere skal jobbe med, hvordan dere skal jobbe og hvem du skal jobbe sammen med)?	

Gjør skolen det lett for deg å bruke forskjellige læremidler (lærebøker, PC/Internett, bibliotek/mediatek, konkretiseringsmidler og lignende)?	
Føler du at du kan bestemme noe i undervisningen, for eksempel hvordan du vil arbeide og hvilke læremidler du vil bruke?	
Hva syns du om elevsamtalen? Er den bra? Får du sagt det du mener?	
Er det noe du kunne tenke deg å forbedre ved skolen? Eventuelt hva?	
Andre ting du om skolen du vil nevne til slutt?	

Intervju med lærer

Skole 00 lærer	
Personlige opplysninger, utdanningsbakgrunn, stilling, undervisningspraksis, tilsetning ved NN skole	
Hva mener du om organiseringen ved skolen (organisering av lærere, elever, skoledagens inndeling, samarbeidstid, ledelse)?	
Hvordan er muligheten for kompetanseutvikling (kurs, etter- og videreutdanning, kollegaveiledning, faglig veiledning m.m.)?	
Hvordan vil du beskrive samarbeidet med hjemmene (rutiner for møtetid, foreldresamtaler, kontakt og kommunikasjon)?	
Hvordan er læringsmiljøet? Er elevene motiverte for å lære? <ul style="list-style-type: none">- samarbeidsklime i elevgruppa- trivsel- elevprestasjoner- samarbeid lærer og elever- spesielle utfordringer i elevgruppa	
Hvis det er minoritetsspråklige elever ved skolen, hvordan følges de opp?	
Hva vil du si om fysiske rammer og ressurser (spesialrom, grupperom, læremidler, IKT, utemiljø ved skolen)?	
Hvordan kartlegger dere læringsmiljøet og det sosiale miljøet?	
Har dere gjort spesielle tiltak for å bedre læringsmiljøet og det sosiale miljøet for elevene?	
Hvordan integreres grunnleggende ferdigheter i ulike fag?	
Hvilke utfordringer og muligheter ser du i tilpasset opplæring?	
Hvordan arbeides det med kompetansemål og læringsmål for elevene?	

Hvordan vurderes elevenes læringsresultater? (nasjonale prøver, kartleggingsprøver, uformell vurdering, elevveiledning, elevsamtaler og lignende)?	
Hva gjør dere når resultater fra for eksempel nasjonale prøver foreligger (analyserer, drøfter, setter i gang tiltak, omorganiserer m.m.)?	
Hvordan ivaretas elevmedvirkning i undervisningen og i skolens demokratiske organer (elevmedvirkning i å sette læringsmål, vurdering, valg av arbeidsmåter og læremidler, saker i elevråd osv)?	
Hvor viktig er det å ha et system for skolebasert vurdering slik Evje og Hornnes nå legger opp til?	
Hvordan er samarbeidet med andre som PPT, barnevern, helsetjeneste, BUP?	
Hva vil du si om utviklingen ved NN skole etter LK06? Er dere på rett vei?	
Andre kommentarer?	

Intervju med rektor

Skole 0 Rektor	
Generelle synspunkter på hva LK06 har betydd for utviklingen ved skolen. Hva mener du om strategien som er valgt i systemet for skolebasert vurdering?	
Hvilke kvaliteter mener du det ligger i den måten dere er organisert på (for eksempel teamorganisering, fagseksjoner, elevgrupper, inndeling av skoledagen m.m.)?	
Hvilke beslutninger tas i teamene? Hos deg som rektor? Hos skoleeier?	
Hvordan opplever du kommunikasjonen og samarbeidet med kommunenivået? Er det for eksempel informasjon eller initiativ du har savnet?	
Utfordringer ved egen skole (angående personale, foreldre, elever, fysiske rammevilkår, ressurser m.m.) Er det forhold ved din skole som du mener betyr spesielle utfordringer ved implementeringen av LK06?	
Hva mener du om personalets kompetanse? Er det kompetanseområder du savner? Hvordan er tilbudene når det gjelder etterutdanning og videreutdanning for lærerne? For deg som rektor?	
Lokale tiltak som er gjennomført eller planlagt (romforhold, datautstyr, nye arbeidsmåter, læringsmidler, vurderingsrutiner m.m.). Hvilke tiltak har vært gjort ved din skole? Hvilke tiltak har dere planlagt å sette i verk?	
Hvordan kartlegger dere elevenes læringsresultater? Hva gjør dere når resultatene foreligger?	
Hvordan ivaretar dere at elevene skal medvirke i undervisningen og skolens virksomhet?	
Hvordan imøtekommer dere kravet om tilpasset undervisning?	

<p>Hva mener du om samarbeidet med hjemmene? Har dere et godt samarbeid?</p> <p>Samarbeid med andre som PPT, barnevern, helsetjeneste, BUP osv.?</p>	
<p>Hva mener du dere har lyktes bra med ved skolen?</p>	
<p>Har dere et godt arbeidsmiljø og læringsmiljø ved skolen (Trivsel, læringsresultater, samarbeid, kollegaveiledning og lignende)</p>	
<p>Hva ser du som spesielle utfordringer videre ved skolen?</p>	

Spørreundersøkelse til elever (her nynorsk versjon)

REFERANSER

- Hopkins, D. (2004): Assessment for personalised learning: The quiet revolution. I Adams, C. og Baker, K.: *Perspectives on Pupil Assessment*. A paper presented to the GTC conference. New relationships; Teaching, Learning and Accountability. London, 29 November 2004.
- Salvanes, K.G. et al. (2008): *Veien mot kunnskapslandet – utfordringer for det norske utdanningssystemet*. SNF-prosjekt nr. 1280. Bergen: Samfunns- og næringslivsforskning AS.
- Streitlien, Å., Wiik L. og Brekke, G. (2001): *Tanker om matematikkfaget hos elever og lærere*. Oslo: Læringsenteret.

Sentrale dokumenter

- Kultur for læring. St. meld. Nr. 30 (2003-2004).*
Kunnskapsløftet.
Kvalitet i skolen, St.meld. nr. 31 (2007-2008).
Lov om grunnskolen og vidaregåande opplæring.
Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen.
....og ingen sto igjen. St. meld. nr. 16 (2006-2007)